

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію навчального процесу
у Львівській національній академії мистецтв

Схвалено

Рішенням Вченої ради ЛНАМ
(Протокол № 9 від 9 липня 2013 р.)

Голова Вченої ради ЛНАМ

Ректор _____ А.А. Бокотей

Львів – 2013

1. Загальні положення

Основним завданням упровадження кредитно-трансферної системи підготовки фахівців є використання передбаченої Болонською декларацією системи академічних кредитів, що аналогічна ECTS. Саме її розглядають як засіб підвищення мобільності студентів при переході з однієї навчальної програми на іншу, включно з програмами післядипломної освіти. ECTS є багатоцільовим інструментом визнання й мобільності, засобом реформування навчальних програм, а також засобом передачі кредитів вищим навчальним закладам інших країн. Важливий аспект запровадження кредитної системи накопичення — можливість враховувати всі досягнення студента, а не тільки навчальне навантаження, наприклад, участь у творчому процесі, симпозиумах, виставках, наукових дослідженнях, конференціях, предметних олімпіадах тощо.

Визначення змістових модулів навчання з кожної дисципліни, узгодження кредитних систем оцінювання досягнень студента є основою для вирішення ще однієї задекларованої в Болоньї мети – створення умов для вільного переміщення студентів, викладачів, менеджерів освіти та дослідників на теренах Європи.

Обов'язковою також є наявність внутрішніх та зовнішніх державних і громадських систем контролю та оцінки якості освіти.

Перелік матеріалів Міністерства освіти і науки України щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи:

1. Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-трансферної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації/ Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04. 2003 р. Протокол № 5/5-4.

2. Перелік необхідних умов для запровадження кредитно-трансферної системи організації навчального процесу у навчальних закладах III — IV рівнів акредитації/ Додаток до Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2003 р. Протокол № 5/5-4.

3. Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-трансферної системи організації навчального процесу / Наказ МОН України № 48 від 23.01.2004 р.

4. Програма проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-трансферної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / Додаток до Наказу МОН України № 48 від 23.01.2004 р.

5. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-трансферній системі підготовки фахівців/ Додаток до Наказу МОН України № 48 від 23.01.2004 р.

6. Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004 – 2005 роки/ Додаток до Наказу МОН України № 49 від 23.01.2004 р.

7. Заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004 – 2005 роки / Додаток до Наказу МОН України № 49 від 23.01.2004 р.

8. Про особливості впровадження кредитно-трансферної системи організації навчального процесу / Наказ МОН України № 812 від 20.10.2004 р.

9. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір/ Наказ МОН України № 998 від 31.12.2004 р.

10. Про стан проведення педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-трансферної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / Рішення колегії МОН України від 27.01. 2005 р., протокол № 1/2 - 4.

11. Про впровадження кредитно-трансферної системи організації навчального процесу / Наказ МОН України № 774 від 30. 12.2005 р.

12. Рекомендації щодо впровадження кредитно-трансферної системи у вищих

навчальних закладах III – IV рівнів акредитації / Додаток до наказу МОН України № 774 від 30.12.2005 р.

13. Рекомендації щодо структури та ведення індивідуального навчального плану студента / Додаток до Наказу МОН України № 774 від 30.12.2005 р.

14. Рекомендації щодо структури залікового кредиту та порядку оцінювання навчальних досягнень студентів / Додаток до Наказу МОН України № 774 від 30.12.2005 р.

15. Про запровадження у вищих навчальних закладах Європейської кредитно-трансферної системи / Наказ МОН України № 943 від 16.10.2009 р.

16. Довідник користувача Європейської кредитно-трансферної системи. – Брюссель, 2009 р.

17. Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах / Лист Міністерства освіти і науки України за № 1/9-119 від 26.02.2010 р.

1.1. Загальна характеристика Європейської кредитно-трансферної системи

Метою реалізації Європейської кредитно-трансферної системи є підвищення якості вищої освіти фахівців і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності випускників та престижу української вищої освіти на освітньому і науковому європейському і світовому просторі, запровадження стандартів, рекомендацій і основних інструментів Європейської вищої освіти після 2010 року, що сприятимуть сумісності, порівнянності, визнанню періодів та термінів навчання у вищих навчальних закладах України.

Основними завданнями, реалізація яких передбачається в рамках Європейської кредитно-трансферної системи, є:

- адаптація ідей ECTS до системи вищої освіти України для забезпечення мобільності студентів у процесі навчання та гнучкості підготовки фахівців, враховуючи швидкозмінні вимоги національного та міжнародного ринків праці;
- забезпечення прозорості навчальних програм і створення умов для можливості порівняння навчальних програм в різних університетах;
- реалізація ECTS як базового інструменту для зарахування навчальних дисциплін, опрацьованих студентами в інших університетах або базовому навчальному закладі;
- забезпечення можливості навчання студента за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми;
- стимулювання учасників навчального процесу з метою досягнення високої якості вищої освіти;
- унормування порядку надання студентові можливості отримати професійні кваліфікації відповідно до ринку праці.

Європейська кредитно-трансферна система забезпечує прозорість та можливість порівняння навчальних програм наступними засобами:

1. Введенням Кредитів ECTS, які є числовими еквівалентами для окреслення обсягу навчального навантаження студентів, необхідного для повного засвоєння відповідної навчальної дисципліни.

2. Створенням Інформаційного пакету, який надає письмову інформацію студентам і працівникам про навчальні заклади, факультети, організації, структуру навчальної програми та окремі дисципліни.

3. Забезпечення кожного студента (академічною довідкою) **Описом навчальних досягнень**, який показує здобутки студентів у навчанні у спосіб, який є загальноприйнятим та загальнозрозумілим, і може передаватися від одного закладу до іншого.

4. Підписанням Академічної угоди, що стосується навчальної програми, яка буде вивчатися, і кредитів ECTS, які будуть присвоюватися за успішне її закінчення. Навчальний контракт є

обов'язковим як для навчального закладу, що скеровує студента на навчання, так і для приймаючого, а також і для студентів.

Суть всеєвропейської системи трансферу та накопичення кредитів у забезпеченні прозорості та взаємозв'язків між різними освітніми системами, що означає: можливість застосування для всіх секторів та рівнів вищої освіти; охоплення всіх форм навчання; доступ на ринок праці з різних рівнів; узгодження з іншими освітніми системами; сприяння мобільності студентів, громадян та їх кваліфікацій; сприяння використанню навчальних технологій, орієнтованих на студента; визнання та зарахування попередньої освіти та попереднього практичного досвіду; можливість інтегрування нових програм та методів навчання; забезпечення чіткого визначення рівнів та типів кредитів; збереження національної та інституційної академічної автономії.

1.2. Основні терміни і поняття

Академічна довідка оцінювання знань (додаток до диплома) – документ, який засвідчує навчальні досягнення студента.

Академічний календар – календарні терміни навчального процесу та вивчення окремих дисциплін упродовж академічного року.

Бакалавр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти, що присвоюється особі, яка засвоїла програму вищої освіти з терміном навчання чотири роки і успішно пройшла підсумкову атестацію. Дає право на продовження навчання з отриманням ступеня спеціаліста, магістра, дозволяє працювати на первинних посадах на ринку праці.

Договір про навчання між студентом і вищим навчальним закладом – документ, який визначає напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень, джерело і порядок фінансування, порядок розрахунків та інші умови навчання.

Індивідуальний навчальний план студента – документ, що формується на основі переліку змістових модулів освітньо-професійної програми і структурно-логічної схеми підготовки фахівців.

Інформаційний пакет – документ, який містить загальну інформацію про академію, назви напрямів, спеціальностей, спеціалізації спеціальностей, анотації (змістові модулі) обов'язкових та вибіркових курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, опис системи оцінювання якості освіти, засоби діагностики якості освіти, освітньо-кваліфікаційні характеристики та освітньо-професійні програми підготовки фахівців тощо.

Кваліфікація – сертифікація досягнень або компетенцій студента з зазначенням виду і назви підготовки, яка надає право доступу до подальшої освіти та професійної діяльності.

Кредитно-трансферна система організації навчального процесу – модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів). Структурними елементами системи є:

Кредит – одиниця вимірювання часу, необхідного студенту для засвоєння певної складової навчальної програми. Кредит враховує всі форми навчального навантаження студента: аудиторні (лекційні, семінарські) заняття, самостійну роботу, індивідуальну роботу, підготовку до іспитів, творчу і науково-дослідницьку роботу тощо;

Заліковий кредит (ЗК) – одиниця виміру навчального навантаження студента, необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів. Кредит є відносною одиницею і вимірює час, в середньому необхідний студенту для засвоєння змістового модуля. Кредит враховує всі форми навчального навантаження студента: аудиторні заняття, самостійну роботу, підготовку до екзаменів, творчу, науково-дослідницьку роботу, олімпіади, виставки, пленери, конкурси, симпозиуми тощо. Для денної форми навчання загальна кількість кредитів за навчальний рік становить 60;

Змістовий модуль – це логічно завершена, відносно самостійна, цілісна частина навчального курсу, сукупність теоретичних та практичних завдань відповідного змісту та структури з розробленою системою навчально-методичного та індивідуально-технологічного забезпечення, необхідним компонентом якого є відповідні форми поточного та підсумкового рейтингового контролю;

Модуль – задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу.

Куратор – науково-педагогічний працівник, який надає рекомендації студенту щодо формування індивідуального навчального плану та контролює його виконання.

Куратор ECTS від Львівської національної академії мистецтв – особа, яка відповідає за виконання вищим навчальним закладом норм ECTS, сприяє практичному втіленню ECTS та координує роботу кураторів ECTS від факультетів.

Куратор ECTS від факультету – науково-педагогічний працівник, який координує роботу кураторів, відповідає за підготовку інформаційного пакету за навчальними напрямками і спеціальностями.

Магістр – академічний ступінь (кваліфікація), який отримують бакалаври (дипломовані фахівці) в результаті засвоєння основної освітньої програми вищої освіти з тривалістю навчання 1,5 року; дає право на займання основних посад на ринку праці, продовження навчання в аспірантурі.

Модульна технологія навчання – одна із сучасних педагогічних технологій, що передбачає модульну (блочну) побудову навчального матеріалу та його засвоєння шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання навчальних модулів, мотивацію навчання на основі визначення цілей, значну самостійну навчально-пізнавальну, творчу діяльність студента та різноманітні форми діагностики рівня його знань та вмінь.

Модульна побудова навчального матеріалу – структурування навчального матеріалу на основі модульної програми.

Модульна програма – система засобів та прийомів, за допомогою яких досягається інтегруюча дидактична мета сукупності всіх навчальних модулів конкретної навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна (у вищому навчальному закладі) – педагогічно адаптована система понять про явища, закономірності, закони, теорію, практику, методи і т. ін. (система змістових модулів, об'єднаних за змістом освіти) будь-якої галузі діяльності (або сукупності галузей діяльності) з визначенням необхідного рівня сформованості у студентів певної сукупності знань, умінь і навичок, передбачених для засвоєння.

Навчальний об'єкт – обсяг навчальної інформації, яка має самостійну логічну структуру і зміст та дає можливість оперувати цією інформацією в процесі розумової діяльності.

Навчальний елемент – автономний навчальний матеріал, призначений для засвоєння елементарної одиниці знання або вміння, який використовується для самонавчання або навчання під керівництвом викладача. Навчальний елемент починається з декларації про той об'єм знань і/або умінь, яким повинна оволодіти особа, яка навчається, містить відповідний теоретичний матеріал, різні тести і вправи. Навчальні елементи групуються у змістові модулі, що є структурними одиницями навчального курсу (дисципліни).

Науково-методичне забезпечення вищої освіти – комплекс навчальної, наукової літератури, методологічних, дидактичних і методичних розробок згідно зі стандартами вищої освіти.

Програма навчання – перелік курсів (навчальних дисциплін), необхідних для здобуття студентом відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня. Програма також визначає напрями навчання і необхідні для отримання кваліфікації вимоги.

Програма навчальної дисципліни (навчальна і робоча програма) — документ, що визначає мету, зміст, обсяг, порядок вивчення дисципліни, рівень сформованості вмінь і знань, навчально-методичне забезпечення.

Навчальна програма дисципліни визначає її місце і значення у процесі формування фахівця, її загальний зміст, знання та уміння, які набуває студент у результаті вивчення дисципліни. Навчальна програма дисципліни містить у собі дані про обсяг дисципліни (у годинах та кредитах), перелік тем та видів занять, дані про підсумковий контроль тощо. Навчальна програма дисципліни є складовою стандарту вищої освіти (СВО) вищого навчального закладу. Вона визначає роль і значення відповідної навчальної дисципліни у підготовці та майбутній професійній діяльності фахівця; основні риси творчої і теоретично-дослідної діяльності, необхідні для успішної роботи фахівця, а також характер навчально-пізнавальних проблем і завдань, що сприяють формуванню цих рис; найважливіші світоглядні ідеї та категорії, що підлягають засвоєнню на конкретній змістовній основі; зміст навчання з дисципліни; очікувані результати навчання, тобто систему умінь, якими повинні оволодіти студенти, а також рівні їх сформованості.

Робоча програма з навчальної дисципліни є основним методичним документом, що визначає зміст і технологію навчання з кредитного модуля за певною формою навчання. РНП кредитного модуля складається на основі відповідної навчальної програми і робочого навчального плану спеціальності певної форми навчання. Робочий навчальний план визначає рамки технології навчання з конкретного кредитного модуля шляхом розподілу навчального часу за видами занять, розподілу контрольних заходів та індивідуальних семестрових завдань.

Робоча навчальна програма містить викладення конкретного змісту кредитного модуля з розподілом на окремі навчальні заняття, визначає організаційні форми його вивчення (навчальні заняття, виконання індивідуальних семестрових завдань, самостійна робота), розподіл навчальних годин за видами занять, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, інформаційно-методичне забезпечення.

Результати навчання – специфічні інтелектуальні і практичні навички (компетенції), отримані в результаті засвоєння змісту освітньої програми навчання.

Рейтингова система оцінювання – система визначення якості виконаної студентом навчальної роботи та рівня набутих ним знань і вмінь, що передбачає оцінювання в балах усіх результатів, досягнутих під час поточного, модульного та семестрового контролю.

Рейтинг (рейтингова оцінка) – кількісна оцінка досягнень студента за багатобальною шкалою в процесі виконання ним заздалегідь визначеної сукупності навчальних завдань.

Система освіти – сукупність взаємодіючих освітніх програм та державних освітніх стандартів різного рівня і спрямованості; мережа освітніх установ, що реалізують їх незалежно від організаційно-правових форм, типів і видів; система органів управління освітою і підвідомчих їм установ та організацій.

Спеціальність – сукупність знань, умінь, навичок із певної галузі знань та практичної діяльності, здобутих у процесі цілеспрямованої підготовки та досвіду практичної роботи, підтверджених відповідним документом про освіту.

Спеціалізація

Трансфер кредитів – «перенесення кредитів», присвоєних з однієї програми, на іншу, запропоновану тим самим або іншим навчальним закладом у розумінні визнання вищим навчальним закладом залікових одиниць або кваліфікацій, отриманих студентом (в тому числі в закладі іншої країни) раніше.

Якість вищої освіти – відповідність вищої освіти як соціальної системи соціально-економічним потребам, інтересам особи, суспільства і держави, що відображає компетентність,

ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні й матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

1.3. Принципи впровадження

Принцип порівняльної трудомісткості кредитів – досягнення кожним студентом встановлених ECTS норм, які забезпечують академічну мобільність студентів, державне й міжнародне визнання результатів освіти на конкретних етапах виконання індивідуального навчального плану.

Принцип кредитності – варіативність змісту освіти й навчання на відносно єдині та самостійні за навчальним навантаженням студентів сегменти, які забезпечують:

а) на рівні індивідуального навчального плану – набір (акумуляція) відповідної трудомісткості кількості кредитів, які узгоджені з установленою нормою виконання студентом навчального навантаження в умовах кредитно-трансферної організації навчального процесу;

б) на рівні вивчення навчальної дисципліни – набір (акумуляція) відповідної для цієї дисципліни кількості кредитів, що включає в себе виконання необхідних видів діяльності, які передбачені програмою вивчення навчальної дисципліни.

Принцип модульності – організація процесу оволодіння студентом змістовими модулями і виявлення специфічного для модульного навчання використання методів і прийомів навчально-виховних заходів, основним змістом яких є активна самостійно-творча пізнавальна діяльність студента.

Принцип методичного консультування – наукове та інформаційно-методичне забезпечення діяльності учасників освітнього процесу.

Принцип організаційної динамічності – забезпечення можливостей зміни змісту навчання з урахуванням динаміки соціального замовлення і потреб ринку праці.

Принцип гнучкості та партнерства передбачає побудову системи освіти таким чином, щоб зміст навчання і шляхи досягнення цілей освіти та професійної підготовки відповідали індивідуальним потребам і можливостям студента.

Принцип пріоритетності змістової і організаційної самостійності та зворотного зв'язку ґрунтується на створенні умов організації навчання, що вимірюється та оцінюється результатами самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Принцип науковості та прогностичності полягає у побудові (встановленні) стійких зв'язків змісту навчання з науковими дослідженнями.

Принцип технологічності та інноваційності потребує використання ефективних педагогічних та інформаційних технологій, що сприяє якісній підготовці фахівців із вищою освітою та входженню в єдиний інформаційний та освітній простір.

Принцип усвідомленої перспективи забезпечується створенням умов для глибокого розуміння студентом цілей освіти та професійної підготовки, а також можливості їх успішного досягнення.

Принцип діагностичності – можливість оцінювання рівня досягнення та ефективності цілей освіти та професійної підготовки, сформульованих і реалізованих у КМСОНП.

1.4. Вимоги до впровадження

Вищий навчальний заклад має такі основні елементи ECTS:

- інформаційний пакет – документ, що містить загальну інформацію про Львівську національну академію мистецтв (ЛНАМ), назви напрямів, спеціальностей, спеціалізацій спеціальностей, анотації (змістові модулі) обов'язкових та вибіркових курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, опис системи оцінювання якості освіти тощо;

- договір про навчання між студентом і вищим навчальним закладом (напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень, правила і джерела фінансування, система розрахунків);

- академічна довідка оцінювання знань, що засвідчує досягнення студента в системі

накопичення кредитів і за шкалою успішності на національному рівні, і за системою ECTS.

Нормативний термін навчання визначається на підставі галузевих стандартів вищої освіти. Формами організації навчального процесу в умовах кредитно-трансферної системи є лекційні, практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття, всі види практик та консультацій, виконання самостійних завдань та інші форми і види навчальної, творчої та науково-дослідницької діяльності студентів.

На основі навчального плану спеціальності формується індивідуальний навчальний план студента, який включає нормативні та вибіркові змістові модулі, що можуть, поєднуватися у навчальні дисципліни. Нормативні змістові модулі необхідні для виконання вимог нормативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики. Вибіркові змістові модулі забезпечують підготовку згідно з варіативною частиною освітньо-кваліфікаційної характеристики, у тому числі відповідність обсягу підготовки, передбаченому нормативним терміном навчання. Вони дають можливість здійснювати підготовку за спеціалізацією певної спеціальності та академічній мобільності і поглибленій підготовці в напрямках, визначених характером майбутньої діяльності. Сукупність нормативних змістових модулів визначає обов'язкову складову індивідуального навчального плану студента.

Змістові модулі нормативних навчальних дисциплін гуманітарного та соціально-економічного циклу і природничо-наукового циклу при підготовці студентів на споріднених напрямках є уніфікованими у встановленому порядку.

Спорідненість напрямів підготовки визначається спільністю переліку змістових модулів, які відносяться до нормативної складової індивідуального навчального плану студента цих напрямів підготовки, різниця між обсягами необхідних змістових модулів може бути засвоєна студентом у межах граничного терміну підготовки.

Поділ навчального матеріалу дисципліни на залікові модулі, їх кількість, види поточного контролю та терміни його проведення визначаються та ухвалюються відповідною кафедрою, затверджуються науково-методичною комісією ЛНАМ за поданням науково-методичної комісії факультетів і доводяться до відома студентів та викладачів.

Система оцінювання якості освіти студента (зарахування залікових кредитів) є стандартизованою та формалізованою.

1.5. Керівництво процесом та контроль за виконанням

Куратором ECTS від ЛНАМ є проректор з науково-педагогічної роботи, який відповідає за виконання вищим навчальним закладом норм ECTS, сприяє практичному втіленню ECTS та координує роботу кураторів ECTS від факультетів.

Кураторами ECTS від факультетів є декани. Вони координують роботу кураторів, відповідають за організацію навчального процесу на факультетах в умовах кредитно-трансферної системи.

Кураторами призначаються науково-педагогічні працівники, які надають рекомендації студентам щодо формування індивідуального навчального плану та контролюють його виконання.

2. Планування навчального процесу

2.1. Навчальний план

Навчальний план - це нормативний документ вищого навчального закладу (ВНЗ), який складається відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) і визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркових навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми проведення підсумкового контролю, а також обсяг часу, передбачений на індивідуальну й самостійну роботу студентів.

2.2. Бюджет часу студента

Тривалість навчального року складає 52 тижні, з яких не менше 8 тижнів становить сумарна тривалість канікул. Тривалість теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, семестрового контролю та виконання індивідуальних завдань складає 40 тижнів на рік. Решта, 4

тижні на рік, відводиться на державну атестацію (на останньому році навчання), а також може бути використана для перескладання та повторного вивчення дисциплін тощо.

2.3. Річний та тижневий бюджет часу студента

Максимальний тижневий бюджет часу студента денної форми навчання становить 36 години (вимоги до галузевих стандартів вищої освіти, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 7 серпня 1998 р. № 1247). На організацію навчальних занять з фізичного виховання (як позакредитної дисципліни) відводиться 4 години на тиждень (наказ Міністерства освіти і науки України від 9 липня 2009 року № 642). Резерв часу на поглиблене вивчення окремих дисциплін, студентську творчу і наукову роботу, підготовку та участь у студентських олімпіадах, конкурсах, конференціях тощо доцільно передбачити в обсязі до 5 годин (10% від максимального тижневого бюджету часу за винятком годин на навчальні заняття з фізичного виховання). Таким чином, тижневий бюджет часу на виконання індивідуального навчального плану становить 45 академічних годин. З урахуванням тривалості теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, семестрового контролю та виконання індивідуальних завдань в 40 тижнів на рік річний бюджет часу студента складає $45/40 = 1800$ годин. 60 кредитів ЄКТС відповідають навчальному навантаженню повного навчального року, на семестр – 30 кредитів. Відповідно обсяг одного кредиту ЄКТС складає $1800/60 = 36$ годин. Нормативна кількість залікових одиниць для підготовки бакалавра з терміном навчання 4 роки становить не менше 240 кредитів без державної атестації. На державну атестацію кредити відводяться окремо.

2.4. План навчального процесу

Навантаження студента з дисципліни (модуля) впродовж періоду семестру складається з контактних годин (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, консультацій), самостійної роботи, підготовки та проходження контрольних заходів, на які розподіляються кредити, встановлені для навчальних дисциплін.

Якщо формою підсумкового контролю з дисципліни є екзамен(и), то на підготовку та проходження кожного з них виділяється один кредит. Якщо курсова робота планується як окремий модуль дисципліни, то на нього виділяється не менше одного кредиту.

Решта встановлених для дисципліни кредитів перераховується в години, які розподіляються на контактні години та самостійну роботу.

Загальна кількість заліків та екзаменів на заліково-екзаменаційну сесію – не більше 5 екзаменів і 6 заліків.

Розподіл кредитів між циклами дисциплін та встановлення мінімальної кількості кредитів нормативним дисциплінам (практикам, курсовим підсумковим завданням та кваліфікаційній роботам) визначається галузевим стандартом вищої освіти. Академія самостійно встановлює кредити вибірково дисциплінам (практикам та курсовим роботам), а також може спрямувати частину кредитів вибіркової частини змісту освіти на збільшення кількості кредитів нормативних дисциплін (практикам, курсовим та кваліфікаційній роботам). Формування компонентів навчального плану та встановлення кредитів вибіркової частини змісту освіти є виключною прерогативою вищого навчального закладу.

Встановлення кредитів компонентам навчального плану не повинно порушувати кількості кредитів навчального плану, навчального року та періодів навчання.

Встановлення кредитів студентам зі складових навчального плану (навчальних дисциплін, практик, курсових та кваліфікаційних робіт) здійснюється на підставі отримання позитивних оцінок підсумкового контролю. Встановлення кредитів студентам здійснюється в повному обсязі відповідно до кредитів, встановлених навчальній складовій і лише після повного їх виконання.

Встановлення студентам кредитів в цілому, за навчальним планом, або циклу дисциплін здійснюється на підставі встановлених кредитів усім його навчальним складовим.

2.5. Трансфер кредитів

Трансфер кредитів може здійснюватись у порядку перезарахування кредитів, які були встановлені студентам під час навчання на інших освітніх програмах, та можливого визнання результатів неофіційного та неформального навчання.

Перезарахування кредитів, які були встановлені під час навчання на інших освітніх програмах, здійснюється за рішенням керівника вищого навчального закладу або його підрозділу на підставі документів про раніше здобуту освіту (додаток до диплома, академічна довідка, свідоцтво про підвищення кваліфікації), витягу із навчальної картки, у разі одночасного навчання за декількома програмами або академічної довідки ЄКТС.

Академія (ЛНАМ) інформує Міністерство освіти і науки України про всі випадки трансферу кредитів у випадку визнання результатів неофіційного та неформального навчання в обсязі понад 30 кредитів.

2.6. Планування графіку навчального процесу та розкладу навчальних занять

Тривалість теоретичного навчання упродовж періоду навчання визначається як різниця його загальної тривалості та тривалості екзаменаційної сесії. Тривалість екзаменаційної сесії визначається, як правило, з розрахунку: не менше 2/3 тижня на один екзамен.

Розподіл контактних годин між лекціями, практичними, семінарськими, лабораторними заняттями та консультаціями, а також між тижнями теоретичного навчання є прерогативою вищого навчального закладу. При цьому максимальне тижневе аудиторне навантаження (разом із заняттями із позакредитної дисципліни «фізичне виховання») не повинно перевищувати: – 36 годин. Складання заліків, як правило, проводиться на останньому практичному, семінарському чи лабораторному занятті.

2.7. Індивідуальний навчальний план

Індивідуальний навчальний план студента (ІНПС) згідно з вимогами ЄКТС та «Тимчасового положення про впровадження кредитно-трансферної системи підготовки фахівців», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 23.01.2004 р., а також відповідно до наказу МОН №774 від 30.12.2005 р., листа МОН за № 1/9-119 від 26.02.2010 р. «Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах» є робочим документом студента, що містить інформацію про перелік та послідовність вивчення навчальних дисциплін, обсяг навчального навантаження студента, типи індивідуальних завдань, систему оцінювання, а також оцінки поточної і підсумкової діяльності та державної атестації випускника.

Навчання студента здійснюється за індивідуальним навчальним планом, який розробляється на навчальний рік на основі робочого навчального плану підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, спеціаліста або магістра у розрізі років (семестрів) та включає нормативні і вибіркові дисципліни. Він відображає структурно-логічну схему підготовки фахівця з певної спеціальності. Визначення вибірових дисциплін індивідуального навчального плану повинно відповідати принципам альтернативності (не менше двох приблизно рівноцінних альтернатив на кожну позицію вибору), змагальності (студент здійснює вибір після проведення пробних лекцій (занять) та ознайомлення з програмами дисциплін) та академічної відповідальності (не допускати нав'язування студентам певних вибірових дисциплін в інтересах кафедр та окремих викладачів). Дисципліни вільного вибору можуть обиратися студентами як окремо, так і блоками, що формуються за ознакою можливості присудження відповідної кваліфікації або спорідненості отримуваних компетенцій.

Нормативні дисципліни, що входять до робочого навчального плану відповідного семестру, є обов'язковими для включення до ІНПС. Навчальні дисципліни за вибором забезпечують виконання вимог варіативної частини. Їх формування здійснює студент за участю куратора, з урахуванням власних потреб та інтересів щодо майбутньої фахової діяльності. Навчальні дисципліни, вивчені додатково, включаються до індивідуального навчального плану (за бажанням

студента) при наявності офіційного документа, виданого установою (в тому числі закордонною), що має право на надання послуг з вищої освіти.

У кожному з циклів дисциплін, які входять до навчального плану (гуманітарної, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки) студент має можливість вибрати вибіркові дисципліни (в межах передбаченої варіативної складової), які в сукупності з нормативними (обов'язковими) формують його індивідуальний навчальний план.

Формування вибіркової складової ІНПС освітньо-професійного рівня «Спеціаліст», «Магістр» здійснюється випускаючою кафедрою. У цьому випадку індивідуальні потреби студента реалізуються шляхом вибору ним тієї чи іншої магістерської програми зі спеціальності.

Сумарна трудомісткість навчальної роботи з дисциплін, що включені до ІНПС, у кожному семестрі повинна складати не менше 30 кредитів (не менше 60 кредитів на рік).

Індивідуальний навчальний план студента складається студентом на кожен навчальний рік (на наступний навчальний рік складається в кінці поточного) у розрізі семестрів, підписується студентом, куратором, узгоджується на засіданні кафедри (випускаючої), затверджується деканом факультету, проректором з науково-педагогічної роботи.

Протягом усього періоду навчання до ІНПС викладачами Академії вносяться дані щодо поточної і підсумкової успішності студента з нормативних та вибіркових навчальних дисциплін та результати державної атестації.

Студент несе персональну відповідальність за виконання індивідуального навчального плану.

Контроль за виконанням ІНПС здійснює куратор академічної групи.

Куратор призначається наказом ректора за поданням завідувача кафедри. У рамках виконання своїх функцій куратор підпорядкований деканові, який є куратором ECTS від факультету.

На куратора покладається виконання таких основних завдань:

- надання кваліфікованих консультацій щодо формування індивідуального навчального плану студента, його виконання упродовж усього періоду навчання;
- ознайомлення студентів із нормативно-методичними матеріалами (інформаційним пакетом тощо), які регламентують організацію навчального процесу за кредитно-трансферною системою;

- погодження індивідуального навчального плану студента та подання його на затвердження деканові факультету, проректору з науково-педагогічної роботи;

- контроль за виконанням індивідуального навчального плану студента на підставі відомостей про зараховані залікові кредити з подальшим поданням пропозицій щодо продовження навчання студента або щодо його відрахування.

Куратор має право:

- відвідувати всі види занять студента згідно з його індивідуальним навчальним планом;
- подавати пропозиції деканові факультету щодо переведення на інший курс, відрахування та заохочення студента.

3. Організаційно-методичне забезпечення навчального процесу в умовах Європейської кредитно трансферної системи

Організаційно-методичне забезпечення навчального процесу згідно положень ECTS передбачає використання всіх документів, регламентованих чинною нормативною базою щодо вищої освіти, адаптованих і доповнених з урахуванням особливостей цієї системи.

3.1. Структура навчальної дисципліни та залікового кредиту

Навчальна дисципліна складається з декількох залікових кредитів, кількість яких визначається змістом та формами організації навчального процесу. Заліковий кредит – це завершена задокументована частина змісту навчальної дисципліни, вивчення якої для студентів,

зазвичай, завершується підсумковим оцінюванням (тестуванням, заліком або семестровим екзаменом).

Заліковий кредит складається з модулів (частина програми навчальної дисципліни, поєднана із формами навчання – лекційні, практичні, семінарські, лабораторні та індивідуальні заняття, всі види практик та консультацій, виконання самостійних завдань студентів та інші форми і види навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів), кожний із яких у свою чергу складається із змістових модулів (одна або декілька тем). У заліковому кредиті оцінюються всі види навчальної діяльності студента, що формують компетенції.

3.2. Структура навчальної діяльності студента

Модульний принцип навчальної діяльності студента передбачає модульну структуру навчальної дисципліни, а відповідно й оцінку результатів виконання певного виду робіт, які складають зміст змістового модуля.

Навчальна дисципліна розбивається на змістові модулі. Для кожного змістового модуля визначається кількість аудиторних (лекційних, лабораторних, практичних, семінарських) годин і кількість годин самостійної та індивідуальної роботи.

Навчальна дисципліна може складатись з одного або кількох залікових кредитів. Заліковий кредит повинен бути обов'язково оцінений (контрольна робота, перегляд, залік, іспит).

Кожний вид навчальної діяльності студента в межах залікового кредиту (модуль) має питому частку в підсумковій оцінці з залікового кредиту.

Таблиця 1.

Структура залікового кредиту

Тема	Кількість годин, відведених на:			
	лекції	практичні заняття	самостійну роботу	індивідуальну роботу
Змістовий модуль I. Назва				
Тема 1. <i>Назва.</i>				
Тема 2. <i>Назва т.д.</i>				
Змістовий модуль II. Назва і т.д.				
Всього годин				

3.3. Індивідуальна та самостійна робота студента

Методологія процесу навчання оцінювання знань студента в умовах кредитно-трансферної системи організації навчального процесу полягає у переорієнтації з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та організацію самоосвіти студента.

Індивідуальна робота студента є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність. Індивідуальна робота проводиться під керівництвом викладача у поза аудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою з урахуванням потреб і можливостей студента. Індивідуальна робота на молодших курсах спрямовується здебільшого на поглиблене вивчення студентами окремих навчальних дисциплін, на старших курсах вони мають науково-дослідний, творчий характер і передбачають безпосередню участь студента у виконанні наукових досліджень та інших творчих завдань.

У робочій навчальній програмі курсу в розділі «Індивідуальна робота» зазначається тип індивідуального завдання та загальні вимоги до його виконання. Індивідуальне завдання повинно мати

практичне спрямування та творчий, дослідницький характер. Нижче наведені приклади індивідуальних завдань у різних галузях знань:

Індивідуальна, позанавчальна робота

Таблиця 2.

Приклади індивідуальних завдань у різних галузях

Галузь знань	Приклади індивідуальних завдань
Історія	Історіографічний опис, біографічні дослідження, історичні нариси, складання схем історико-політичної та історико-економічної динаміки тощо.
Мистецтво	Створення композиції з відтворенням матеріально-предметного середовища, участь у творчих виставках, салонах, пленерах, конкурсах, персональних виставках, участь у громадській діяльності

Індивідуальне завдання виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Зміст самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

У робочій навчальній програмі в розділі «Завдання для самостійної роботи» вказується зміст навчального матеріалу, що є предметом самостійного опрацювання. Самостійна робота може включати:

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій;
- підготовка до виступів на семінарах; підготовка до практичних, лабораторних занять;
- переклад текстів;
- розв'язування і письмове оформлення задач, схем, діаграм, карт тощо;
- систематизація вивченого матеріалу перед іспитом та ін. види роботи.

Самостійна робота студентів забезпечується навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, навчально-лабораторним обладнанням, інтерактивними навчально-методичними комплексами дисциплін, електронно-обчислювальною технікою тощо.

Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання, відвідування виставок тощо.

Інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студентів повинне передбачати й засоби самоконтролю (тести, пакет контрольних завдань і т. ін.).

Викладач визначає обсяг і зміст самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення поточного та підсумкового контролю, здійснює діагностику якості самостійної роботи студента, аналізує її результати.

3.4. Робоча навчальна програма

Робоча навчальна програма дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу, яка розробляється кафедрою для кожної дисципліни на основі освітньо-професійної програми відповідно до навчального плану.

Робоча навчальна програма дисципліни за своїм змістом є документом, що визначає обсяги знань, умінь, якими повинен оволодіти студент відповідно до освітньо-професійної характеристики,

алгоритм вивчення навчального матеріалу з урахуванням міждисциплінарних зв'язків, що виключає дублювання навчального матеріалу при вивченні спільних для різних курсів проблем, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання знань.

Структура робочої навчальної програми:

- опис навчальної дисципліни;
- вступ (пояснювальна записка);
- опис змістовних модулів дисципліни;
- структура залікового кредиту;
- теми лекцій;
- теми практичних занять;
- теми семінарських занять;
- теми лабораторних занять;
- завдання для самостійної роботи;
- індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ);
- методи навчання;
- методи оцінювання знань;
- інформаційно-методичне забезпечення дисципліни;
- рекомендована література;
- питання гарантованого рівня знань;
- інформаційні ресурси.

Таблиця 3.

Опис навчальної дисципліни

Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний	Характеристика навчального курсу
Галузь знань(шифр, назва)	Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>к-ть кредитів</i>
Напрямок: <i>шифр та назва напрямку</i>	Загальна кількість годин: <i>к-ть годин</i> Тип курсу: <i>обов'язковий/за вибором</i> Рік підготовки: <i>(1,2, 3...)</i>
Спеціальність: <i>шифр та назва спеціальності</i>	Семестр: <i>1/2</i> Лекції: <i>к-ть годин</i> Семінари: <i>к-ть годин</i>
Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр /магістр</i>	Практичні (лабораторні): <i>к-ть годин</i> Самостійна робота: <i>к-ть годин</i> Індивідуальна робота: <i>тип індивідуального завдання, к-ть годин</i> Модулів: <i>к-ть модулів</i> Змістових модулів: <i>к-ть модулів</i> Вид контролю: <i>залік (іспит)</i>

3.6. Навчально-методичне забезпечення навчального процесу

Навчально-методичне забезпечення навчального процесу включає державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні програми; робочі навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; програми практик; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять; контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; текстові та

електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового тестування, методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, виконання ІНДЗ, курсових і дипломних робіт. Інноваційною формою науково-методичного забезпечення навчальної діяльності в умовах кредитно-трансферної системи є інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД).

ІКНМЗД – це пакет навчально-методичних матеріалів, підготовлений в електронному форматі на носіях або розміщений у комп'ютерній мережі, включно в Інтернет.

Структура ІКНМЗД :

- навчальна програма;
- робоча навчальна програма;
- лекції (опорний конспект лекцій);
- методичні рекомендації до самостійної роботи студентів;
- методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт;
- методичні рекомендації з підготовки до практичних (семінарських) занять;
- пакет ККР для контролю залишкових знань студентів;
- тести для проміжного і підсумкового контролю знань для факультету ІТМ).

Структура навчальної програми:

- опис предмета навчальної дисципліни;
- пояснювальна записка;
- опис змістовних модулів дисциплін;
- структура залікового кредиту;
- ІНДЗ;
- методи навчання;
- методи оцінювання знань;
- література;
- питання гарантованого рівня знань.

4. Особливості переведення, відрахування та поновлення студентів

Загальний порядок переведення, відрахування, поновлення студентів та переривання їхнього навчання розробляється на основі «Положення про організацію навчального процесу у ВНЗ» (наказ МОН України № 161 від 2.06. 1993 р.), «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти», затвердженого Міністерством освіти України від 15.07.96, р. № 245.

При переведенні студент додатково додає до заяви копію договору про навчання в попередньому навчальному закладі, академічну довідку за весь період навчання, з обов'язковим зазначенням назв дисциплін, загальної кількості годин залікових кредитів, передбачених на їх вивчення, та форм контролю.

При переведенні та поновленні у ЛНАМ, які не навчалися за кредитно-трансферною системою, оцінки, одержані ними, переводяться у шкалу ECTS та 100-бальну шкалу відповідно до таблиці 1 згідно положення про порядок оцінювання у ECTS, за мінімальними значеннями.

Відрахування студента за академічну неуспішність здійснюється у випадку одержання за результатами сесії трьох і більше незадовільних оцінок. Студентам, які одержали за результатами сесії менше трьох незадовільних оцінок, дозволяється ліквідувати академзаборгованість до початку

наступного семестру. Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни: один раз викладачу, другий – комісії, яка створюється деканом факультету (інституту).

Студент може взяти перерву в навчанні (академічну відпустку, повторний курс) згідно з порядком надання академічної відпустки та повторного курсу, зазначеним у «Положенні про академічні відпустки та повторне навчання у вищих закладах освіти» від 06.06.1996 р., №191.

5. Стипендіальне забезпечення студентів

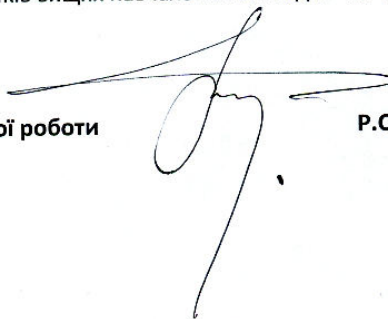
Стипендіальне забезпечення студентів здійснюється за результатами семестрового контролю у відповідності до положення «Про порядок призначення і виплати стипендій», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 12.07.2004 р., № 182, із змінами; № 150 від 15.02.2006 р.; № 157 від 15.02.2006 р.; № 165 від 05. 03. 2008 р., Положення «Про стипендіальне забезпечення ЛНАМ», затвердженого Вченою радою ЛНАМ 16.03.2012 р., протокол № 6.

Стипендія може бути призначена лише в межах нормативного терміну навчання.

6. Особливості нормування навчального навантаження

Норми часу і види роботи викладачів регламентуються законом України «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової, творчої й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» № 450 від 07.08.2002 р.

Проректор з науково-педагогічної роботи

Р.С. Шафран